

Helsingin sosiaaliviraston johtava lakimies Tapio Rätty käsittelee palstalla sosiaalihuollon ajankohtaisia lakikysymyksiä.

Lakisivut tarjoavat juridista hyötytietoa sosiaalialan ammattilaisille.

Juristin nurkkaus -palstan lisäksi sivuilla julkaistaan muita sosiaalialan juristien kirjoituksia, lakiuutisia ja lakitiedon verkkopalvelujen esittelyjä.

Vireillä eduskunnassa -palstalle kootaan hallituksen lakiesityksiä.

Kerro meille, mitä aiheita toivot sivuilla käsiteltävän: palaute@sosiaaliturva.fi

Juristien kirjoituksia Sosiaaliturvan netissä

Sosiaaliturvassa julkaistuja juristien artikkeleita on koottu artikkelipankkiin Sosiaaliturvan nettiin. Osiota löytyy myös Juristin nurkkaus -palstalla aiemmin julkaistuja kirjoituksia.

www.sosiaaliturva.fi

Korkeimman hallinto-oikeuden tuoreen ennakkopäätöksen mukaan kunta ei saanut vähentää kuljetuspalvelujen matkojen vähimmäismäärää, vaikka vaikeavammainen henkilö pystyi joissakin tilanteissa käyttämään julkisia joukkoliikennevälineitä. KHO on ratkaissut tänä vuonna myös liudan muita vammaispalvelulain mukaisten kuljetuspalveluiden järjestämisistä koskevia valituksia, kuten kysymyksiä siitä, mikä on lähikunta.

Pitääkö kuljetuspalveluita järjestää, vaikka vaikeavammainen voisi käyttää matalalattiabussia?

Kuljetuspalveluihin niihin liittyvine saattajapalveluineen kuuluvat vammaispalveluasetuksen 4 §:n mukaan vaikeavammaisen henkilön välttämättömät työhön ja opiskeluun liittyvät matkat sekä muut jokapäiväiseen elämään kuuluvat matkat. Matkat voivat tapahtua asuinkunnan alueella tai ulottua lähikuntiin.

Asetuksen 6 §:n mukaan kuljetuspalveluja on järjestettävä lain tarkoittamalle vaikeavammaiselle henkilölle siten, että välttämättömien työhön ja opiskeluun liittyvien matkojen lisäksi hän voi tehdä vähintään 18 yhdensuuntaista jokapäiväiseen elämään kuuluvaa matkaa kuukaudessa.

Mahdollisuus käyttää matalalattiabussia

Voiko kunta vähentää kuljetuspalvelujen matkojen vähimmäismäärää, jos vaikeavammainen henkilö voi käyttää julkista joukkoliikennettä? Tätä pohdittiin KHO:n tuoreessa ratkaisussa (26.4.2006 T 980).

Helsingissä asuvalle vaikeavammaiselle henkilölle oli aiemmin myönnetty kuljetuspalveluina 18 kuukausittaista vapaa-ajan taksimatkaa. Kuljetuspalvelujen tarpeen uudelleen arvioimiseksi tehdyssä haastattelussa henkilö oli kertonut käyttävänsä silloin tällöin matalalattiabussia. Tämän johdosta viranhaltija ja sosiaalilautakunnan jaosto olivat katsonneet, että vaikeavammaisen henkilön 18 matkaa voitiin vähentää 12 yhdensuuntaiseksi matkaksi kuukaudessa.

Perusteluna oli mainittu, että henkilö pystyi joissakin tilanteissa käyttämään julkisia joukkoliikennevälineitä.

Helsingin hallinto-oikeus katsoi ratkaisusaan, että koska palvelun saajaa oli pidettävä vaikeavammaisena henkilönä, hänelle oli myönnettävä vammaispalveluasetuksen 6 §:ssä sää-

detty vähimmäismäärä matkoja kuljetuspalveluina. Viranhaltija tai jaosto ei voinut mainitsemallaan perusteella rajoittaa matkojen määrää.

Valituksessa KHO:lle kunta katsoi, että kuljetuspalvelujen järjestämistapa oli vaikeavammaisella arvioitu uudestaan ottaen huomioon hänen mahdollisuutensa käyttää vammaisille ja liikuntarajoitteisille soveltuvaa Helsingin kaupungin liikennelaitoksen matalalattiakuljetuskalustoa. Valituksessa todettiin nimenomaisesti, että kuljetuspalveluja koskevaa päätöstä tehtäessä vaikeavammainen henkilö oli itse ilmoittanut pystyvänsä käyttämään matkoihinsa myös matalalattiabussia.

Jaosto totesi, että Helsingin matalalattiabusseja voi verrata muissa kunnissa käytössä oleviin julkista liikennettä vastaaviin erilaisiin palvelulinjaratkaisuihin ja muihin samantyyppisiin seudullisiin ratkaisuihin.

KHO hylkäsi valituksen ja pysytti asiassa Helsingin hallinto-oikeuden ratkaisun. Vaikeavammaiselle henkilölle myönnettyjen kuljetuspalvelumatkojen vähimmäismäärää ei siis voitu vähentää sillä perusteella, että tämä ilmoitti joskus, siis satunnaisesti käyttävänsä joukkoliikenteen matalalattiabussia.

Mikä on lähikunta?

Vammaispalveluasetuksen 4 §:n tarkoittamaa lähikuntaa ei voida käsittää yksinomaan siten, että se koskisi vain naapurikuntia, siis maantieteellisiä rajakuntia. Lähikunta voidaan määrittellä toiminnallisena lähikuntana. Kun arvioidaan oikeutta kuljetuspalveluihin, on otettava huomioon vamman tai sairaudesta aiheutuva tarve sellaisiin palveluihin, joita ei ole saatavissa asuinkunnan alueelta tai maantieteellisistä rajakunnista.

Työmatkojen osalta on kiinnitettävä huomiota siihen, missä kuntalaiset yleisesti käyvät työssä eli mikä on kuntalaisten ”normaali työssäkäyntialue”. Vapaa-ajan matkojen osalta on arvioitava sitä, missä kuntalaiset yleisesti käyvät kaupoissa, teattereissa tai hoitavat muita jokapäiväiseen elämäänsä liittyviä asioita. Tällaisissa tilanteissa matka toiminnalliseen lähikuntaan ei voi kuitenkaan olla kohtuuttoman pitkä.

Lähikuntana voidaan siis pitää ainakin maantieteellisesti kotikuntaan rajoittuvia rajakuntia ja muita sellaisia toiminnallisia lähikuntia, joiden etäisyys oman kunnan alueelta – omalta asuinalueelta – ei ole kohtuuttoman pitkä.

Lähikuntia määriteltäessä on kiinnitettävä huomiota siis matkan pituuteen sekä vammaisen henkilön esittämään yksilölliseen kuljetustarpeeseen esimerkiksi työmatkojen tai vapaa-ajan matkojen osalta. Kunnalla on kuitenkin velvollisuus korvata ainoastaan kohtuulliset kuljetuspalvelut. Tällöin matkan pituudella on merkitystä arvioitaessa kuljetuspalveluiden kustannusten kohtuullisuutta.

Työmatkat saattavat ulottua naapurikuntaa kauemmaksi

Korkein hallinto-oikeus on kahdessa tuoreessa ennakkopäätöksessään arvioinut työmatkojen osalta lähikuntakäsitettä (19.6.2006 T 1574 ja 19.6.2006 T 1572).

Molemmissa tapauksissa oli kyse pääkaupunkiseudulla asuvasta vaikeavammaisesta henkilöstä. Ensimmäisessä tapauksessa oli kysymys Helsingissä asuvasta henkilöstä, joka työskenteli Keravalla. Matkaa työpaikalle oli noin 30 kilometriä. Helsingin sosiaalilautakunnan linjauksen mukaan Kerava ei kuulunut Helsingin lähikuntaan.

Jälkimmäisessä ratkaisussa vaikeavammaisen henkilö asui Järvenpäässä ja hänellä oli työpaikka Vantaan Tikkurilassa. Matkaa kodista työpaikalle oli 22 kilometriä. Kunta piti vammaispalveluasetuksen tarkoittamina lähikuntina lähinnä maantieteellisiä rajakuntia. Vaikeavammaiselle henkilölle oli myönnetty kuljetuspalvelut kotikunnastaan Vantaan kaupungin rajalle. Loppuosan matkasta vaikeavammaisen henkilö joutui maksamaan itse.

KHO totesi molemmissa ratkaisuisaan, että jokapäiväiseen elämään kuuluvat asiat voidaan yleensä toimittaa asuinkunnassa tai asuinpaikasta riippuen naapurikunnassa. Sen sijaan työmatkat saattavat ulottua kauemmaksikin. Jos asuinkunnasta on tavanomaista käydä työssä lähikunnassa, työmatkoja korvattaessa lähikunta-

na voidaan pitää etäämpänäkin sijaitsevaa kuntaa. Edelleen KHO katsoi, että korvattavien kustannusten on oltava kohtuullisia.

Sekä Helsingistä että Järvenpäästä on tavanomaista tehdä työmatkoja pääkaupunkiseudun lähikuntaan. Kun näissä tapauksissa työmatkan pituutta ei voitu pitää pääkaupunkiseudun olosuhteisiin nähden poikkeuksellisen pitkänä, KHO:n mukaan niitä oli pidettävä sellaisina vammaispalveluasetuksen 4 §:ssä tarkoitettuina lähikuntaan ulottuvina kuljetuksina, jotka kunnan oli järjestettävä vaikeavammaisille henkilöille.

Ratkaisussaan KHO antoi merkitystä myös perustuslain 18 §:n säännökselle, joka takaa jokaiselle oikeuden hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Säännöksen 2 momentin mukaan julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön.

KHO viittasi ratkaisussaan myös perustuslain 19 §:n 3 momenttiin, jonka mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut.

Lähikunta vapaa-ajan matkojen osalta

Yhdessä tuoreessa ratkaisussaan KHO on tullut kinnut lähikuntakäsitettä vapaa-ajan matkojen osalta (19.6.2006 T 1573). Tässä tapauksessa vaikeavammaisen henkilö asui Jyväskylässä ja hänellä oli vapaa-ajan asunto Multialla, 65 kilometrin päässä Jyväskylästä.

KHO totesi ratkaisussaan, että lähikuntaa ei voida määritellä pelkästään siten, että se olisi vain kunnan maantieteellinen rajakunta. Lähikunta voi myös vapaa-ajan matkojen osalta olla toiminnallinen lähikunta, jolloin sen määrittelyssä on otettava huomioon tarve sellaisiin yleisesti saatavilla oleviin palveluihin, joita asuinkunnan tai naapurikunnan alueella ei ole tarjolla. Tällaisissa tilanteissa etäisyys ei kuitenkaan voi olla kohtuuttoman pitkä.

Ratkaisussaan KHO piti 65 kilometrin etäisyyttä kesämökkiin kohtuuttoman pitkänä. Kustannukset kuljetuspalveluista olisivat olleet kohtuuttoman suuret. KHO pysytti tapauksessa Hämeenlinnan hallinto-oikeuden ratkaisun, jossa se oli hylännyt vaikeavammaisen henkilön valituksen toimielman päätöksestä. ●

[Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 380/1987](#)

[Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 759/1987](#)

[Ajantasainen lainsäädäntö ja korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuja verkossa: \[www.finlex.fi\]\(http://www.finlex.fi\)](#)

VIREILLÄ EDUSKUNNASSA

VELKAJÄRJESTELYSÄ OLEVAN LISÄTULOISTA PUOLET OMAAN KÄYTTÖÖN

Velallisen velvollisuus maksaa lisää velkojaan maksuohjelman aikana saamallaan lisätuloilla lievenisi. Puolet lisätuloista jäisi hänen omaan käyttöönsä, puolet olisi käytettävä velkojen maksuun.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta (HE 30/2006)

EDUNVALVONTAVALTUUTUS TULEVAISUUDEN VARALLE

Edunvalvontavaltuutuksen avulla henkilö voisi etukäteen järjestää asioidensa hoidon sen varalta, että hän myöhemmin tulee sairauten, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi kykenemättömäksi huolehtimaan asioistaan. Valtuuttaja määritteli itse ne asiat, jotka valtuutus kattaa. Valtuutettu voitaisiin oikeuttaa edustamaan valtuuttajaa sekä tämän taloudellisissa asioissa että tämän henkilöä koskeissa asioissa.

Valtuutus tulisi voimaan, kun holhousviranomaisen on vahvistanut sen. Holhousviranomaisen myös valvoisi valtuutetun toimintaa.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi edunvalvontavaltuutuksesta sekä holhoustoimesta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 52/2006)

VELKAVASTUULLE ENIMMÄISKESTO

Vuodelta 1895 oleva ulosottolaki kumottaisiin ja sen korvaksi ulosottokaari. Ulosotoperustetta ja ulosoton yleistä menettelyä koskevat säännökset otettaisiin ulosottokaareen vuonna 2004 uudistetussa muodossa.

Velkavastuun enimmäiskesto koskeva säännös lisättäisiin ulosottokaareen. Saatava vanhentuisi lopullisesti sen jälkeen, kun ulosotoperusteen määräaika, 15 tai 20 vuotta, on kulunut umpeen. Tuomioistuin voisi kuitenkin jatkaa ulosotoperusteen määräaika kymmenellä vuodella, jos velallinen on vaikeuttanut olennaisesti velkojan maksunsaantia. Määräaikaa ei kuitenkaan saisi jatkua, jos sitä voidaan pitää velalliselle kohtuuttomana.

Ulosottomiehen tulisi tehdä holhousviranomaiselle ilmoitus, kun alle 18-vuotiaasta vastaan on tullut vireille ulosottoasia, joka perustuu riita-asiaa annettuun tuomioon. Vastaava ilmoitus tehtäisiin myös silloin, kun alaikäiseltä peritään veroja ulosotossa.

Hallituksen esitys Eduskunnalle ulosottokaareksi ja laiksi verojen ja maksujen täytäntöönpanosta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 83/2006)